

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quo tractatur de Ministro Sacramento Pœnitentiæ. Item de Sacramentis
Extrema Unctionis, & Ordinis

Bosco, Jean a

Lovanii, 1672

Concl. XI. Episcopi absolvunt à quibuscumque casibus Papalibus,
habentibus excommunicationem annexam, eos, qui ob impedimentum,
etiam tantùm temporale, Pontificem, vel ab eo delegatum, adire ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73429)

in facultate, paulò ante in eodem Decreto concessa Episcopis, ad dispensandum in irregularitatibus & suspensionibus occultis, & non deductis ad forum contentiosum, sequeretur, posse Episcopum dispensare cum subditis suis temporalibus, non pertinentibus ad ejus Diocesim, quod nemo concedet.

An Episcopus possit dispensare cum iis, qui non sunt ei subditi ut Episcopo, Lugo.
Immo nec potest cum iis, qui ei, non ut Episcopo, sed ut Abbati subduntur: quia facultas Episcopo, ut Episcopo concessa, semper intelligitur in ordine ad subditos, qui ei, ut Episcopo subduntur, etiamsi alia explicatio non addatur, quæ si addenda erat, cur non fuit etiam in priori concessione addita? Ita interrogat Lugo supra n. 72.

Respondeo; quia in priori concessione nulla fit mentio subditorum: at verò in posteriori ponitur *ly Quoscumque subditos*, quod comprehenderet subditos in temporalibus (nam & hi, aliqui subditi sunt) nisi adderetur: *In sua Diocesi*, id est ratione Diocesis.

215. Objectio.
Si inferas; ergo Episcopi poterunt dispensare cum subditis suis temporalibus, non pertinentibus ad ejus Diocesim, quia in priori parte non additur *ly In sua Diocesi*.

Solutio.
Respondeo, Neg. Conseq. quia non ponitur etiam *ly Quoscumque subditos*; adeoque prima concessio intelligenda est secundum jus commune, id est, Episcopum posse dispensare in irregularitatibus &c. cum illis, cum quibus potest dispensare in aliis iuribus. Præterquam, quòd, secundum Sanchium l. 2. Sum. cap. 11. n. 10. in fine, Decretum Tridentini non fit ita formaliter intelligendum, ut petat subjectionem Episcopo, quatenus Episcopus est.

216. Quis sit sedulus horum verborum: Quoscumque sibi subditos &c.
Itaque, ut finem imponamus huic controversiæ & Conclusioni; dico cum Sanchio supra n. 17. in fine, legitimum sensum eorum verborum esse, *Quoscumque sibi subditos in sua Diocesi*; ut nullatenus jurisdictionem Episcopi limitent, sed tantum sibi subditos, & quomodocumque sibi subdantur; nempe vel quia sunt ordinarii subditi, utpote qui ibi domicilium habeant; vel quia subduntur quoad solum Pœnitentiæ forum, eò quòd in sua Diocesi inveniuntur, tamquam advena & peregrini.

Sicut ergo Episcopus suos subditos quoad domicilium potest absolvere ab aliis excommunicationibus, estò tam ipse quàm subditi sint extra Diocesim; ita quoque vi hujus Decreti Concil. Trid. potest eosdem absolvere ab excommunicationibus, Pontifici reservatis, estò tam ipse, quàm illi sint in aliena Diocesi. Insuper, ut progrediamur in hac materia:

CONCLUSIO II.

Episcopi absolvunt à quibuscumque casibus Papalibus, habentibus excommunicationem annexam, eos, qui ob impedimentum, etiam tantum temporale, Pontificem, vel ab eo delegatum, adire nequeunt; dummodò jurent, exceptis impuberibus, quòd cessante impedimento se illi sistent, relapsuri aliàs in eandem censuram. An autem hoc debeat, aut possit extendi ad reservata aliis Prælati, incertum est.

Hæc Conclusio colligitur ex jure Canonico, cap. 11. de Sent. Excom. ubi sic scribit Pontifex Alex III. Cenonamen. Episcopo: *De cetero noveris, quòd si quis pro violenta manu iniectionem in Clericum, est vinculo excommunicationis astrictus, si habens capitales inimicitias, vel alias iustas excusationes, quibus ab innotatione abstinere non potest, ita quòd sine periculo, Apolico se nequeat conspectui præsentare: licet Diocesan Episcopo, recepto iuramento; secundum morem Ecclesie, sibi absolutionis gratiam imparii. Sed si illi sub iuramento debito inungendum, ut quatenus opportunitatem habuerit, Romanam Pontificem adire, Mandatum Apostolicum susceperit.*

Item cap. Quòd de his 26. eodem tit. ubi Fratemitati tua duximus respondendum, quòd si quis asserit, se in Canonem lata sententia incidisse, non aliter, quàm per Sedem Apostolicam, vel eius Legatum, absolutionis potest beneficium obtinere; nisi iure sit in mortis articulo: vel pro portate aut infirmitate, vel senectute tantà gravetur, quòd ad Ecclesiam Romanam laborem subire non valeat veniendi: vel ab hoc alio impedimento canonico retrahatur. Ceterum ab his in forma Sacramenti exigi consuevit, ut resumptis viribus, & opportunitate debeat, Romanam Ecclesiam in propria persona debeat visitare. Ita Clemens III.

Consimiliter loquitur Greg. IX. cap. 58. eod. tit. *Quamvis incidens in Canonem lata sententia, propter violentam manu iniectionem, iuxta proprias facultates eis satisfaciatur, quibus innotuit, ut si rogavit, non tamen aliter, quàm per Sedem Apostolicam, vel eius Legatum, absolutionis potest beneficium obtinere: nisi imminente mortis articulo, infirmitate, inimicitia, aut inopia, periculis vel senectate, fragilitate sexus, seu alià corporis infirmitate, sive quolibet impedimento canonico retrahatur.*

quò minus Romanum Pontificem possit adire: vel nisi iuris beneficio à labore huiusmodi excusetur. Caterum quibusdam prædictorum, videlicet qui temporali impedimento laborant, exceptis pueris, sub debito iuramento (quod secundum Ecclesie formam præstare tenentur) consuevit iniungi, ut impedimento cessante, ad Apostolicam Sedem accedant, mandatum ipsius humiliter suscipiunt.

218. Et quàmvis hæc iura loquantur de particulari reservatione, facta in Can. Si quis suadente, id est, de excommunicatione ob percussione Clerici; nihilominus DD. unanimi consensu ea extendunt ad omnes alias excommunicationes reservatas, tum propter identitatem rationis, quæ Pontificem movit, utputa: Ne pro dilatazione penitentia periculum imminere ammarum, argum. cap. ult. de Penit. & Remiss. in 6. & ne reservatio, quæ pro bono charitatis introducta est, contra charitatem vergat; tum quia alia iura generatim loqui videntur, præsertim cap. 22. de Sent. Excom. in 6. quod sic incipit: *Eos, qui à sententia Canonis vel hominis (cum ad illum, à quo alias de iure fuerant absolventi, nequeunt propter imminentiæ mortis articulum, aut aliud impedimentum legitimum, pro absolutionis beneficio habere recursum) ab alio absolventur: si cessante postea periculo vel impedimento huiusmodi, se illi, à quo his cessantibus absolvi debebant, quàm cito commode poterunt, contempserint præsentare, mandatum ipsius super illis, pro quibus excommunicati fuerant, humiliter recepturi & satisfacturi prout iustitia suadebit: Decernimus (ne sic censura illudant Ecclesiastica) in eandem sententiam recidere ipso iure.* Ubi Bonif. VIII. generaliter loquitur de omni sententia Canonis vel hominis.

219. Quamquam responderi possit; in eo textu nullum jus statui, neque ullam facultatem novam concedi quoad Absolutionem, sed solum declarari, seu decerni, quod alibi non erat decretum, scilicet quòd incurrat iterum excommunicatio ab his, qui non se deinde sistunt suis legitimis Iudicibus: ad hoc autem decernendum non erat necessarium determinare excommunicationem, à qua possit Episcopus propter imminentiæ mortis articulum, aut aliud impedimentum absolvere; sed pro hoc puncto remisit se ad alia capita, in quibus, sicut vidimus, solum agitur de percussione Clerici.

Ut ut sit de hoc iure, de quo infra redibit sermo, materialiter factum fuit, ut casus circa percussione Clerici occurreret; cumque nihil inveniatur in hoc peccato, propter quod Pontifices voluerint lenire reservationem ejus potius; quàm aliorum peccatorum; immo semper peccatum illud maximo odio persecuti fuerint, & reservatio illius sit omnium antiquissima, jure merito sumitur argumentum ab hac reservatione ad alias, tamquam à primo exemplari, quod est veluti mensura cæterarum.

Unde ab hac regula non sunt excipiendi casus Bullæ Cœnæ, tamen in Bulla dicitur, quòd nullus possit ab illis absolvere extra articulum mortis, cum & hoc ipsum dicitur in Can. Si quis suadente, ibi: *Et nullus Episcoporum illum præsumat absolvere, nisi mortis urgente periculo.*

Præsertim cum in diuturno tempore, quò deberet differri Absolutio, moraliter imminere possit periculum mortis, Et aliunde articulus seu periculum mortis excipiatur, eò quòd pro illo non fiat reservatio ex generali consuetudine; idèque illa jam est veluti universalis forma ferendi talem reservationem; quæ non excludit alias concessionès seu delegationès ipso iure factas.

Sed nunquid eadem est ratio de peccatis reservatis sine censura? Affirmat Suarez Disp. 30. Sect. 3. n. 11. (quem sequitur Lugo Disp. 20. n. 223.) dicens: Si Pontifex nunc reservet casum sine excommunicatione, ut de Sixto V. supra attulimus; sine dubio de illo casu Pontificio quoad hunc articulum perinde judicandum est, ac de aliis habentibus impositam excommunicationem; quia iura absolute concedunt beneficium Absolutionis in prædicto eventu: nec videtur rationi consentaneum, ut propter excommunicationem adjunctam facilius sit Absolutio, quàm sine illa.

Sed contra: iura jam allegata non concedunt absolute beneficium Absolutionis, sed cum onere postmodum comparendi coram Superiore. Quod onus, ut fatetur Lugo supra, non est imponendum in hoc eventu; ergo de hoc eventu non loquuntur illa iura.

Deinde rationi consentaneum videtur, ut propter excommunicationem adjunctam facilius sit Absolutio, quàm sine illa; quia damnum excommunicationis est longè majus, quàm nuda reservatio peccati: potest enim per Contritionem tolli peccatum, non sic excommunicatio, privans & politico commercio cum aliis, & participatione orationum, ingressu in templum &c. quæ quia Pontifex non optat, ut diù durent, dat eam facultatem, cum onere postea comparendi; in peccatis autem sine censura ea omnia cessant, quæ etiam indirectè possunt absolvi, & absolventur per directam Absolutionem aliorum peccatorum; cum tamen, ut Multi voluat, peccata reservata cum excommunicatione, non possint nequidem indirectè absolvi, nisi priùs tollatur excommunicatio; ergo major ratio fuit concedendi illam potestatem pro peccatis reservatis cum excommunicatione, quàm sine ea, est ordinariè illa peccata sint graviora; ergo verisimile est, Pontificem ita voluisse facere. Unde omnibus pensatis probabilior mihi videtur, inquit Arriaga disp. 41. n. 28. in fine, sententia Patris Valquez.

220. An sint excipiendi casus Bullæ Cœnæ.

An sit eadem ratio de peccatis reservatis sine censura. Suarez, Lugo.

Objectio contra sententiam affirmantem.

G g

Sed

222.
Sententia
Vasquez

Sed quæ illa? Dicendum est, in extrema necessitate absolutum à casibus reservatis, habentibus excommunicationem annexam, teneri comparere coram Superiori, juxta statutum in cap. *Eos qui*, de Sent. Excom. in 6. non ut absolvatur sacramentaliter, sed tantum ut recipiat pro excommunicatione ultimam sententiam: quando verò non sunt casus reservati cum excommunicatione, non tenetur comparere semel absolutus coram Superiore. Ita præfatus Auctor qu. 93. a. 1. dub. 6. n. 15.

Lugo.

Unde, inquit Lugo supra n. 222. videtur supponere, facultatem illam Episcopo datam, cum data sit cum eo onere, solum extendi ad casus, qui habent excommunicationem Pœnitifici reservatam.

Sententia
negans est
probabilis.

Quidquid sit de hac Consequentia, quæ posset negari, & si illa sit sententia Vasquez, si non, indubiè est probabilis (si non probabilior) ut jam dicta satis ostendunt. Et ideo addidi in Conclus. illa verba: *Habentibus excommunicationem annexam*, tenens certum, & dimitrens incertum.

223.
An sit eadem ratio
de peccatis
reservatis aliis
Prælati inferioribus?

Cæterum pro majori explicatione hujus difficultatis, quæri posset, an hæc facultas absolvendi à reservatis Papæ, habeat etiam suo modo locum in peccatis & excommunicationibus reservatis inferioribus Prælati. Id est, an si non possit facile adiri Episcopus, propter impedimentum temporale vel perpetuum, censeatur facta à Pontifice licentia, petendi Absolutionem à Parocho, vel alio immediato Confessario, cum onere tamen comparandi coram ipso Episcopo, ablato impedimento.

Negant Suarez & Lugo.

Negant hanc extensionem Suarez supra n. 12. & ipsum secutus Lugo supra n. 225. quia, inquit Suarez, Pontifices solum loquuntur de casibus sibi reservatis, in quibus est specialissima ratio, utputa, quia aditus ad Summum Pontificem moraliter & regulariter loquendo ex multis causis potest esse difficilis, & ideo oportuit, ut communi jure provisum esset aliquod remedium pro hujusmodi eventu; quia leges humanæ dantur de his rebus, quæ frequentius accidunt: respectu verò inferiorum Prælatorum rariùs contingit aditum esse ita difficilem, & ideo necessarium non fuit commune jus ad illos extendi.

Et præterea declarari potest; quia ad curam ipsorum Pontificum pertinet, jurisdictionem hanc in suis casibus committere: in inferioribus autem Prælati, sicut ab eis reservatio fit per statuta particularia, vel Diocesana, vel Religionum, ita eorum curæ & prudentiæ committitur, ut eam faciant modo accommodato salutis animarum; ideoque in hujusmodi statutis ferè semper declarari solet, ut quoties fuerit difficilis aditus ad Prælatum, possit aliquo modo obtineri ab alijs Absolu-

tio, ne nimium Pœnitentia differatur. Ita Suarez.

Quem Lugo supra n. 228. notat, non bene retulisse hanc juris Regulam dictâ Sect. 3. n. 8. *Quoties non patet aditus ad Summum Pontificem vel Legatum, aut Delegatum eius, nisi cum magna difficultate & mora, posse peccatorem absolvi ab inferiori Sacerdote, cum onere comparandi coram Pœnitifico.* Hæc Regula, inquit Eminent. cum ea generalitate falsa est, neque habetur in jure: sed quòd possit tunc absolvi pœnitens ab Episcopo, cum onere comparandi coram Pontifice.

Sed contra; licet cap. De cetero, in principio Conclus. allegato, illa Absolutio committatur Episcopo; equidem cap. *Quamvis*, ibidem citato, nulla fit mentio Episcopi, sed generaliter statuitur vel significatur, quoties non patet aditus ad Pontificem vel Legatum aut Delegatum eius, nisi cum magna difficultate aut mora, posse ab alio absolvi. Quis autem ille alius sit, non dicitur in textu; sed tantum in Summario, quod sic sonat: *Satisfaciens Clerico, quem verberavit, non potest propter hoc ab Episcopo absolvi, nisi in certis casibus hic expressis.*

Similiter in cap. *Eos qui*, nullo verbo significatur, qui sint isti alii, qui tempore necessitatis possunt absolvere à casibus reservatis, an soli Episcopi, an etiam Parochi & inferiores Sacerdotes.

Hinc putant Aliqui, in eo cap. committi illam Absolutionem Parochis pro casibus ab Episcopo reservatis. Nam videtur in eo jure non esse sermonem de solo Papa, alioquin non dixisset: *Cum ad illum, à quo alius, qui est terminus universalis; sed dixisset: Cum ad Solum Apostolicam &c.*

Deinde cum dicat: *A sententia Canonis vel hominis*, videtur etiam loqui de sententia Prælatorum inferiorum; nam Pontificia dicuntur sententiæ Canonum.

Immo Glossa ibi videtur Absolutionem committi Pontifici committere simplici Sacerdoti: sic enim proponit casum illius juris: *Inicius manus violentas in Clericum & atrociter, & sic sum excommunicatus, à qua excommunicatione non possum absolvi, nisi à Papa; sed ea quòd eram in periculo mortis constitutus propter infirmitatem, vel eo quia volebam intrare bellum vel mare, petii beneficium Absolutionis à meo Diocesano vel simplici Sacerdote: fui absolutus, lapsò impedimento perveni ad sanitatem, vel sui regressus à bello vel mari, nunquid tam cito, quam potero, debeo adire Papam pro obtinenda Absolutione: quia me absolvens absolvit cum hac cautione, ut parerem mandatis Papæ?*

Fateor, inquis; Glossa committit calum Pontificium simplici Sacerdoti, sed in articulo seu periculo mortis, ut patet ex verbis; sed secus in casu alterius impedimenti, de quo hic quæritur; & videtur non committi, quia

ubi jus tantum loquitur de alio impedimento, Episcopo committit Absolutionem, ut patet ex cap. De cetero supra, Ubi Glossa verb. Licet Diacono, interrogat: Nunquid & Presbytero? Respondeo, in summa necessitate licet; argum. 17. qu. 4. Si quis suadente, & sup. eodem, Non dubium. aliis non, nisi hoc faceret de mandato Episcopi 26. qu. 6. cap. ult. quia Episcopus hanc Absolutionem bene potest committere sup. de Offic. Ord. cap. ult. Ber.

cap. 6. de Sent. Excom. Item ex cap. Mulieres 6. de Sent. Excom. Mulieres vel alie persone, quae sui iuris non sunt, ab Episcopo Diacono absolvi possunt, si manus in Clericum iniecerint violentas.

cap. 33. eod. Praeterea ex cap. 33. eodem. De Monialibus tua nos Fraternitas requisivit, per quem eis sit beneficium Absolutionis impendendum, si vel in se invicem, vel conversas, vel conversas suas, aut Clericos etiam manus iniecerint temere violentas? Super hoc igitur tua consultationi taliter respondemus, ut per Episcopum, in cuius Diocesi Monasteria fuerint, absolvantur.

227. Ex quo respondetur ad alia iura, supra allegata, in quibus, non fit expressa mentio Episcopi; respondetur, inquam, in iis etiam tractari de articulo seu periculo mortis, in quo simplices Sacerdotes possunt absolvere vi Concilii Tridentini, ut latius deduximus Sect. 2. Concl. 4.

Proinde, ne Pontifices viderentur illi potestati velle derogare, consulto abstinerunt à nomine Episcopi, & usi fuerunt nomine generali, dicendo: Ab alio, ut in cap. Eos qui, scilicet vel ab Episcopo in casu alterius impedimenti, vel etiam à simplici Sacerdote in periculo mortis.

Et ideo in eodem cap. etiam dicitur: A sententia Canonis vel hominis; item: Cum ad illum, à quo aliis, quia simplex Sacerdos absolvit in casibus; etiam Episcopo reservatis, in articulo mortis.

Ut omitterem, quod supra dictum est, in eo textu nullum jus statui, neque ullam facultatem novam concedi quoad Absolutionem; sed solum declarari, quod incurtatur iterum excommunicatio ab his, qui cessante periculo mortis; aut alio impedimento, contemnunt se praesentare suo legitimo Iudici, Pontifici vel Episcopo. De qua utique praesentatione restat hic agendum.

228. Notandum autem Primò, eam non esse necessariam his, qui virtute Iubilei vel Bullae Cruciatæ absolviuntur in articulo mortis; quoniam absolviuntur à suo legitimo Iudice extra illum articulum, id est, absolviuntur ab illo, à quo aliis de iure fuerant absolventi. Interim manet ea obligatio satisfaciendi parti laesae, & cautionem praestandi, quae maneret, si extra illum articulum absolventur. Res est clara.

Nota II. Absolutum in articulo mortis, vel propter aliud impedimentum, ab eo, à quo de iure non erat absolvendus, satisfacere, praesentando se illi, qui habet potestatem delegatam absolvendi. Patet ex cap. Eos qui, supra, ubi Pontifex tantum requirit, ut sic absolutus praesentet se illi, à quo cessante impedimento absolvi debebat, talis autem est Delegatus.

Absolutus à simplici Sacerdote satisfacere praesentando se Delegato.

Ex quo videtur consecrarium; non posse Episcopum absolvere propter impedimentum adeundi Pontificem; quando poenitens potest commodè adire ejus Delegatum, sic enim scriptum habes cap. Eos qui, supra: Cum ad illum, à quo aliis de iure fuerant absolvendi, nequeunt propter imminens mortis periculum, aut aliud impedimentum legitimum, pro Absolutionis beneficio habere recursum; jam autem in tali casu potest habere recursum ad illum, à quo aliis de iure fuerat absolvendus. Ita docet Lugo supra n. 221. quem sequitur Arriaga disp. 41. n. 27. & probat argum. cap. Ea noscitur 13. de Sent. Excom. in quo dicitur: Si à Pontifice vel Legato non possit absolvi, ergo supponit, quod tantum in defectum Legati possit Episcopus.

229. An Episcopus possit absolvere quando poenitens potest commodè adire Delegatum?

Lugo, Arriaga.

Et idem dicendum de illo, qui haberet delegatam jurisdictionem, quidquid in contrarium dicat Coninck. Ratio autem est manifesta; quia Pontifex recurrit ad Episcopos in defectum eorum, qui alioquin habent auctoritatem absolvendi; atqui praesente eo, qui habet jurisdictionem; estò delegatam, jam non est ille defectus, neque illa necessitas recurrendi ad Episcopum; ergo. Hæc ille.

Pars negativa probatur contra Coninck.

Sed contra: hic est tenor textus, quem citat Arriaga: Ea noscitur: & infra: Consultationi tuae taliter duximus respondendum, quod mulieres, senes & valetudinarii, seu membrorum destinationibus impediti, licet ad Apostolicam Sedem non veniant, ab Episcopis valeant fidelium Communionem restitui, satisfactio iuxta facultates his, quibus per eos consisterit iniurias irrogatas. Alios autem, sive pauperes, sive divites, Sedi Apostolicae, vel Legato eius, ut beneficium Absolutionis obtineant, necesse est praesentari.

230. Contrariè arguit Auctor ex cap. 13. de Sent. Excom.

Ubi Glossa per Pauperes, intelligit illos, qui licet pauperes sint, possunt tamen ire ad Curiam, ne alioquin hoc jus contradicatur aliis juribus, supra allegatis, puta cap. Quod de his, & cap. Quamvis eod. tit. ubi paupertas vel inopia, quæ non patitur accessum ad Curiam, ponitur inter impedimenta Canonica, quæ concedunt Episcopo facultatem absolvendi.

Dicitur ergo in illo cap. (à Clement. III.) quod excommunicatus per Canonem: Si quis suadente, sit dives vel pauper, per Papam absolvi debeat vel ejus Legatum: fallit in muliere, senes, & valetudinatio vel mutilato, qui per Episcopum absolvi possunt.

231. Quid in illo cap. dicatur.

Ergo supponit, quod tantum in defectum Legati possit Episcopus, Negatur Consequen-
tia; immo potius supponit contrarium, cum
in prima parte illius capituli, ubi conceditur
Episcopis potestas absolvendi, nulla fiat men-
tio Legati. Nescio itaque, ubi Arriaga lege-
rit ista verba: *Si à Pontifice vel Legato non possit
absolvi.*

232.
Doctrina
Coninck de
hac contro-
versia.
Navar.

Avila.

cap. 58. de
Sent. Excom.

233.
Rejicitur.

Nec approbo totum, quod ait Coninck di-
sp. 14. n. 242. Nota 4. Navar. c. 27. n. 89.
§. *Ad quartum*, dicere, ita impeditum non posse
ab Episcopo absolvi, quando potest vel Le-
gatum Pontificis, vel alium habentem privi-
legium absolvendi, adire. Contrà verò Qui-
dam apud Avilam p. 2. c. 7. disp. 1. dub. 6.
aiunt, etiam iis casibus Episcopum posse ab-
solvere.

Qua in re credo sententiam Navarri proba-
biliorem, quando Legatus adiri potest; quia
cap. *Quamvis* 58. de Sent. Excom. aperte re-
quiritur, ut Legatus adeatur, quando fieri
potest; secus est, quando nec Pontifex, nec
ejus Legatus adiri possunt: quia tunc jura ab-
solutè concedunt Episcopo potestatem absol-
vendi, nec requiritur, ut adeatur alius habens
privilegium; quàmvis hoc suadendum sit, quan-
do impedimentum est tantum temporale, ne
reus postea teneatur se præsentare habenti ab-
solutam potestatem absolvendi. Hæc ille.

Sed ego in his non possum approbare, quod
ait: *Cap. Quamvis aperte requiritur, ut Legatus
adeatur, quando fieri potest. Moveor ex verbis su-
prà relatis, ibi: Nisi imminente mortis articulo,
infirmate &c. retrahatur, quò minus Romanum
Pontificem possit adire. Si diceretur: Quid minus
Romanum Pontificem vel eius Legatum possit adire,
dicerem cum Regio: Cap. Quamvis aperte re-
quiritur &c. sed cum tantum nominetur Roma-
nus Pontifex, satis utique obscurè hoc requiri-
tur, si tamen requiratur.*

Solum videtur requiri, ut vel Pontifex,
vel ejus Legatus adeatur, quando commodè
potest adiri Pontifex; si autem non possit hic
commodè adiri, secundum aliquos DD. non
improbabiliter, *Licet Diocesano Episcopo, ut di-
citur cap. De cetero eod. tit. recepto iuramento,
secundum morem Ecclesie, sibi Absolutionis gratiam
impartiri; est pœnitens posset commodè ad-
ire Legatum vel Delegatum; quoniam abso-
lutè datur in illis juribus potestas absolvendi
Episcopo; occurrentibus impedimentis, ibi
specificatis; adeoque & ipse pro tali casu cen-
setur Delegatus Pontificis.*

Sed, ut bene notat Lugo suprà n. 221. in
praxi non est periculum, quòd velit pœnitens
recurere pro Absolutione ad Episcopum, cum
onere comparandi postea coram Pontifice,
quoties poterit sine eo onere absolvi ab ha-
bente ex privilegio facultatem absolvendi, &
quem facilius adire potest, quàm Episco-
pum.

Neque placet Eminēt. discrimen inter Le-
gatum & habentem facultatem absolvendi,
cum ille etiam sit Delegatus à Papa quoad il-
lam causam; & ratio sit eadem in utroque:
quia scilicet jam potest adiri ille, cui ex vo-
luntate Papæ commissæ est illa causa. Hæc
ille.

Cui sententiæ videtur favere dictum cap.
Eos qui, quòd generaliter loquitur, & quàm-
vis, ut suprà notavi, nihil statuat novi, nisi
reincidentiam in eandem censuram; eundem
satis videtur declarare, quomodo alia jura sint
intelligenda, quæ Diocesano tribuunt facul-
tatem absolvendi, occurrentibus certis impe-
dimentis.

Excipe articulum mortis, in quo cessat om-
nis reservatio, juxta Trident. sess. 14. c. 7. *At-
que ideo omnes Sacerdotes quælibet pœnitentes à qui-
busvis peccatis & censuris absolvere possunt*, etiam
probabiliter in præsentia ejus, qui habet po-
testatem extra illum articulum, propter ex-
tremam necessitatem, ut suo loco diffusius
explicavimus. Vide ibi dicta. Impræsentia-
rum autem

Nota III. duplicem cautionem petendam
esse ab eo, qui sic extraordinariè absolvitur
à reservatis; unam de stando mandatis Eccle-
siæ, alteram de satisfaciendo. Et prima qui-
dem exigi debet sub juramento, saltem in cri-
minibus magnis; argum. cap. 10. de Sent.
Excom. *Ex tenore litterarum tuarum nobis in-
terit, quòd B. Canonicus in quendam Sullianensem
manus iniecit violentas: Et infra: Mandamus ut-
que, quatenus recepto ab eo iuramento, quòd non
debeat mandato parere, ipsum vice nostrâ à senten-
tia, quâ tenetur, absolvas.*

Et ut scires, quid debeat ipsi mandari, con-
tinuò attextitur: *Sibi, in virtute inter amovendi præ-
cipias, ne de cetero in Clericum, Monachum, vel
alicuius Religionis Conversum manus iniecit violentas;*
adeoque per illud juramentum non con-
trahitur nova obligatio servandi omnia Eccle-
siæ præcepta; sed tantum id, quod injunctum
fuerit eâ occasione ab Ecclesia, vel ab ipso
absolvente. Omitto alia jura suprà allegata.

Tantum addo, quod lego in Bulla Cæcæ
ibi: *Ceterum à prædictis sententiis nullus per alium,
quàm per Rom. Pontif. nisi in mortis articulo con-
stitutus, nec etiam tunc, nisi de stando Ecclesie man-
datis, & satisfaciendo cautione præstitâ, absolvi
possit.*

Cujus cautionis nomine (inquit Sanchez
lib. 2. Sum. cap. 13. n. 23.) intelligitur pi-
gnoratitia, aut si hæc præstari nequit, fide-
jussoria: aut si nec hæc juratoria. Idque præ-
sentis arbitrio relinquendum, ut bene ex Ca-
jet. & Navar. tradit Suarez 5. tom. 10. 3. p.
Disp. 21. Sect. 3. n. 1.

At in casu hæresis, cum nulla satisfactio pe-
cuniaria exhibenda sit, non exigitur fide-
jussor, aut pignus; sed solum satisfaciendi
jura.

juramentum, & hoc quando ex iustitia debet aliqua satisfactio. Ue si Hæreticus aliquos deceptis, dicens, doctrinam hæreticam esse veram; tenetur enim illis fraudem detegere, ut traditur communiter in Tract. de Restit.

Quare hæc cautio necessaria non est, si jam Hæreticus satisfecit, vel si nunquam poterit; quia decepti absunt, & Hæreticus ducitur ad mortis supplicium; vel si aliunde fraus detecta sit deceptis. Quod si commodè potest ante Absolutionem satisfacere, debet ea satisfactio præmitti, ne absolvens peccet. Hucusque Sanchez. Itaque cautio de satisfaciendo non est exigenda, si vel satisfactio est impossibilis, vel si jam satisfactum est.

Neque hæc solum observanda sunt in articulo mortis, sed quocumque aliquis in forma consueta Ecclesiæ aliquem absolvit ab excommunicatione in foro exteriori, ut traditur in Rit. Rom. Tit. de Sacram. Pœnit. §. de Absolutione ab excommunicatione in foro exteriori, hisce verbis: *Si potestas, absolvendi ab excommunicationis sententia, Sacerdoti commissa fuerit à Superiore, & in mandato certa forma sit præscripta, illa omnino servanda est: si verò in mandato seu commissione dicitur: In forma Ecclesiæ consueta, hæc servanda sunt.*

Primo, ut excommunicatus ei, ob cuius offensam in excommunicationem incurrit, prius, si potest, satisfaciatur. Quod si tunc non possit, sufficientem cautionem præbeat, aut saltem si eam præstare non potest, iuret se, cum primum poterit, satisfacturum.

Secundo, si crimen, ob quod in excommunicationem incidit, sit grave, iuramentum ab eo exigatur de parendo mandatis Ecclesiæ, qua illi fiunt pro tali causa: ac præcipi ne deinceps delinquat contra illum Canonem vel Decretum, contra quod faciendo, censuram incurrit.

Cæterum particulare est Absolutioni ratione articuli mortis, aut alterius cuiusvis impedimenti, à quacumque excommunicatione, sive juris, sive hominis, reservata, tam Pontifici, quam cuicumque alteri inferiori, quod teneatur Confessarius; qui aliàs de jure non potest absolvere, injunget, ut cessante morbo vel alio impedimento se præsentet Superiori, qui extra eum casum de jure poterit illum absolvere. Quod si contemnat se præsentare quam citò commodè poterit, in eandem sententiam ipso jure reincidet. Ita expressis verbis statuitur cap. Eos qui, superius allegato.

Dixi, A quacumque excommunicatione; quia jus istud loquitur generaliter, ubi autem jus non distinguit, nec nos debemus distinguere, absque manifesta ratione, quæ hinc non affertur. Aliud est de peccatis, quæ reservantur sine censura; si enim ab his aliquis absolvatur in articulo mortis, neque Confessarius tenetur injungere comparitionem coram Superiore cessante morbo, neque absolutus tenetur comparere;

quia de solis censuris loquitur præfatum jus.

Neque verum est, quod Aliqui dicunt; potestatem absolvendi à reservatis sine censura, solum colligi ex potestate absolvendi à reservatis cum censura; hoc, inquam, falsum est; nam expressis verbis utraque potestas datur à Conc. Trident. sess. 14. c. 7. ibi: *Veruntamen præ admodum, ne hæc ipsa occasione aliquis pereat, in eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis; atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet penitentes à quibusvis peccatis & censuris absolvere possunt.*

Ut proinde Prælati, inferiori Pontifice, nec licitè, nec validè possit cum tali onere reservare peccatum pro illo articulo; cum inferior non possit limitare potestatem absolvendi, concessam à Superiore, independentè ab ipso, ut supponitur concessa potestas absolvendi in articulo mortis ab omnibus peccatis & censuris. Unde solus Pontifex potuit annexere, & annexit onus comparendi, quando quis in articulo mortis à simplici Sacerdote absolvitur à censuris.

Si autem à me quaeritur, quare potius annexerit illud onus absolutioni à censuris, quam à peccatis? Respondeo verbis ipsius Pontificis dicto cap. Eos qui: *Ne sic censura illudant Ecclesiastica.* Cum enim censura sit pœna Ecclesiastica, pertinens ad forum contentiosum, planè expediebat, imò quòdammodo necessarium erat ad vigorem Ecclesiasticæ disciplinae, ut non totaliter auferretur, donec parti læsæ foret satisfactum: at verò in aliis peccatis, remissio purè fit in foro Pœnitentiæ & apud Deum, ac per se loquendo nulla restat satisfactio exhibenda, præter Satisfactionem sacramentalem.

Si inferas, ergo qui satisfecisset parti læsæ, excusaretur ab illo onere. Resp. Neg. Consequ. quia cessante fine legis in casu particulari solum negativè, non cessat lex; præsertim si ille finis non sit adæquatus, sicuti in casu proposito non est: nam illud onus est quasi pars pœnæ, ab Ecclesia impositæ pro tali delicto, & ordinatur ad specialem modum obedientiæ, Ecclesiæ exhibendum, præter satisfactionem partis læsæ, ut patet ex ipso textu ibi: *Mandatum ipsius super his, pro quibus excommunicati fuerant humiliter recepturi, & satisfacturi prout iustitia suadebit.*

Igitur satisfactio non est finis adæquatus, sed insuper humilis receptio mandati; ac proinde non excusatur ab onere se præsentandi, qui alioquin parti læsæ exhibuit sufficientem satisfactionem, eum illa conditio in hoc præcepto non apponatur; quod tamen fieri debuisset, si Ecclesia tali casu noluisse obligare; voluit ergo generaliter omnes comparere, etiam illos, quibus ex oblivione, vel alia causa, Confessarius non intimavit illud onus.

239. Occurritur objectioni.

Trident.

240. Quare Pontifex præcepit comparitionem potius iis, qui absolventur à censuris, quam à peccatis.

Obiectio diluitur.

241. Satisfactio non est finis adæquatus illius præcepti.

In quo casu non sit necessaria cautio de satisfaciendo.

237. Que fiat observanda in absolutione ab excommunicatione ex Rit. Rom.

238. Particulariter observandum in articulo mortis.

Advertendum est (inquit Arriaga disp. 4. r. n. 26.) citato illo cap. *Eos qui*, præcipi, ut antequam in hora mortis absolvantur ab excommunicatione; si pœnitens possit loqui vel audire, admoneantur de ea obligatione comparandi, & petatur ab illo iuramentum, quod velit se sistere. Hæc ille.

Ego autem dico: Advertendum est, quod citato illo cap. *Eos qui* (ut patet ex verbis supra fideliter relatis) nulla fiat expressa mentio iuramenti, neque alicujus admonitionis; sed simpliciter imponitur onus se præsentandi, vel, ut verius dicam, supposito onere illo ex aliis iuribus, decernitur, relapsus in eandem sententiam his, qui ita absoluti contempserint se præsentare.

242. Confessarius debet monere pœnitentem de obligatione comparandi.

Itaque non illo cap. sed cap. *De cetero*, & cap. *Quamvis*, præcipitur, ut in articulo mortis, vel in casu alterius legitimi impedimenti, antequam pœnitens absolvatur ab excommunicatione, si possit loqui vel audire, admoneatur de obligatione comparandi, & petatur ab illo iuramentum, quod se velit sistere.

Non est petendum iuramentum a pueris, vel laborantibus impedimento perpetuo.

Ab illo, inquam, qui, ut dicitur in cap. *Quamvis*, temporali impedimento laborat, exceptis pueris. Igitur non petendum hoc iuramentum a pueris, id est, impuberibus (ut habet Conclusio) juxta Gloss. ibi verb. *Pueris*, ubi sic ait: *Pueri infra pubertatem non mittuntur ad Curiam, quia ætas eos excusat ab itinere.* Neque ab illis, qui laborant impedimento perpetuo, ut sunt Moniales, senes, qui jam iter facere non possunt &c.

243. Quid si impedimentum miraculose cessaret?

Ubi notant DD. communiter, etsi talibus miraculose, vel aliàs planè casualiter impedimentum postea cessaret, non ideo fore eos obligatos ad Pontificem recurrere, etiamsi ab eis per errorem petum fuisset iuramentum, quando habebant impedimentum perpetuum. Ratio est; quia Pontifex, propter impedimentum perpetuum, absolute liberavit eos sine ullo onere. Ipse autem pœnitens per illud iuramentum ad nullum onus se obligare voluit, nisi ad quod à parte rei obligabatur.

Sicuti, si Confessor, credens pœnitentem generi restituere in aliquo casu, ipsum cogeret jurare, se restitutum; invento errore, ad nihil tenetur. Quia Confessarius solum intendit obligare ad restitutionem debitam jure naturali, & per consequens ad eandem, & non aliam, voluit se obligare pœnitens per suum iuramentum.

244. Quid si Confessarius non imposuisset onus comparandi? Equidem obligatur.

Et aliunde, sicut pœnitens non excusaretur à restitutione, jure naturali debita, estò Confessarius ex oblivione, ignorantia, vel malicia, eum non obligasset; ita etiam in casu proposito tenetur pœnitens se præsentare, & si non præsentet se, incidit in eandem censuram, estò Confessarius ex oblivione, ignorantia, vel malicia, illud onus non imposuisset, utpote quod non dependet ex Confessoris voluntate,

sed ex jure ipso, quod licet postulet illam admonitionem & iuramentum, non tamen tamquam necessarium ad inducendam obligationem, sed ad magis eam confirmandam, & ne prætextu ignorantie, pœnitens se non præsentet.

Veluti cap. *Omnis utriusque sexus* 12. de Pœnit. & Remiss. præcipitur publicatio annue Confessionis & Communionis ibi: *Vnde hoc salutare statutum frequenter in Ecclesiis publicatur, non quasi illa frequens publicatio sit necessaria ad inducendam obligationem; sed, ut subiungitur: Ne quisquam ignorantia cecitate velamen excusationis assumat.*

Hinc etiam valet Absolutio, quamvis Confessarius non imponat illud onus se præsentandi. Idemque dicendum, si omittat petere cautionem parandi mandatis Ecclesie & satisfaciendi. Ita Sanchez lib. 2. Sum. cap. 13. l. 2. n. 35. & alii DD. communiter. Quia non est verisimile, Ecclesiam voluisse valorem Absolutionis in tanta necessitate, v. g. in articulo mortis, ex Confessoris negligentia aut ignorantia pendere.

Nec obstant illa verba Bullæ Cœnæ supra: *Nec etiam tunc, nisi de stando Ecclesie mandatis, satisfaciendo, cautione præstita, absolvi possit, quia illa lex censetur irritare aliquem actum, necesse est, ut contineat clausulam expressè irritantem; vel eo sensu sit usu recepta; vel concedat potestatem actus, non solum appositâ conditione, sed etiam conditionatè; vel denique prohibeat actum ratione effectus permanentis.*

Atqui hæc lex non continet clausulam expressè irritantem, quæ enim illa esset? Nisi scæpius quis absolvi non potest, ubi tamen Absolutio data valet. Nec etiam eo sensu est usu recepta; de illo quippe usu non constat. Nec concedat potestatem absolvendi conditionatè, sed potestati, datæ & obtentæ per Conc. Tridentinum, absolvendi ab omnibus peccatis etiam reservatis per Bullam Cœnæ, tantum apponit aliquam conditionem; seu aliquem modum.

Nec denique prohibet actum ratione effectus permanentis, qui est remissio peccatorum; cum hæc remissio sit maxime necessaria in articulo mortis; quam proinde non est credibile, voluisse Ecclesiam impedire, invalidando Absolutionem; quævis voluerit, ut non daretur, nisi cum tali modo, scilicet cautione præstitâ; præsertim, cum, ut dictum est, tamen etsi cautio non foret præstita, equidem teneretur stare mandatis Ecclesie; & satisfacere; immo & se præsentare legitimo suo Iudici, sub pœna reincidentie in eandem censuram seu sententiam, juxta superius dicta.

Sed dicit aliquis; qui fieri potest, ut recidat in eandem excommunicationem seu sententiam, cum imponatur propter diversam causam.

causam, scilicet propter contumacem inobedientiam, quâ noluit se præsentare ? Respondet Lugo supra n. 213. physicè quidem loquendo esse aliam numero & specie; moraliter tamen seu per juris fictionem esse eandem specie & numero. Nam physicè loquendo, sicut datur novum motivum ad puniendum hunc hominem, à quo Legislatores movetur, sic datur etiam nova voluntas eji- cendi eum extra Ecclesiam, postquam recep- tus fuerat.

Ceterum fictione juris est eadem excom- municatio rediens; vult enim Legislatores, ut perinde sit, ac si non fuisset absolutus ab illa alia; in tantum, ut qui haberet solum facul- tatem absolvendi ab illa alia, v. g. ob percus- sionem Clerici, posset absolvere ab ista; ergo moraliter hæc non est excommunicatio pro- pter inobedientiam in comparando, sed solum propter percussorem Clerici, alioquin non posset ab eo auferri. Hæc ille.

Arriaga supra n. 24. existimat, excommuni- cationes quoad se omnes ferè esse easdem, etiam numero; quia cum consistant in eo, quod non possint alii cum eis agere; quod sint incapaces Sacramentorum &c. (loquitur de majoribus inter se, & minoribus inter se) & negationes hæc omnes inducantur à qualibet excommunicatione, videntur omnes esse idem; sicuti in simili ex parte objecti eadem est pœna damni, quæ inducitur per hoc & istud peccatum, cum quodlibet inducat earentiam omnis visionis beatæ; excommunicationes ergo in se erunt eadem; licet causæ; ob quas imponuntur, sint diversæ.

Atque ut causæ essent intrinsecæ excommuni- cationi; & exinde excommunicationes per illas specie & numero distinguerentur, posset adhuc (inquit idem Auctor n. 25.) sustineri, tunc redire eandem numero excommuni- cationem, dicendo; eum hominem tunc non fuisse propriè absolutum, sed suspensum, usque dum adveniènt occasione se sistendi, se sistendo eam excommunicationem omnino exingue- ret; vel non obediendo daret occasionem seu poneret conditionem requisitam ad hoc, ut eadem numero excommunicatio rediret, non ob inobedientiam; sed ob præcedens pecca- tum. Ita Arriaga.

Quod confirmari potest à simili: Si Deus remittendo culpam, non remitteret absolutè pœnam, sed solum sub conditione: Si homo am- plius non offendat, posita novâ offensione, redi- ret eadem numero pœna, non ob novam offensionem, sed ob peccatum præcedens, cu- jus pœna non fuerat remissa, nisi sub illa con- ditione: Si homo amplius non offenderet. Ergo consimiliter, si Ecclesia non remittat absolutè illo casu pœnam excommunicationis, sed tan- tum conditionatè; Si pœnitens postea se præ- sentet suo Superiori, quid mirum si redeat

eadem numero excommunicatio propter pec- catum præcedens, omisâ culpabiliter illâ præ- sentatione ?

Si inferas; ergo si antea erat excommuni- catus vitandus, etiam postea erit vitandus. Respondet Bonacina de Cen. disp. 1. q. 3. p. 3. n. 18. concedendo totum. Ratio, inquit, est, tum quia, si post Absolutionem in articulo mortis collatam, perisset, non potuisset sepe- liri, antequam Superiori constitisset de abso- lutione; ergo multò minus poterit ad parti- cipationem fidelium admitti post reincidentiam in eandem specie censuram, quæ retinet eosdem effectus; & eandem reservationem, quam prior: tum, quia jura non intendunt patrocinarî delinquenti, nolenti se post Absolu- tionem in articulo mortis obtentam præsentare, ne censura illudatur, ut dicitur in cap. *Eos qui*. Periculum autem est, ut qui fuit in ar- ticulo mortis absolutus; illudat censuræ, il- lamque parvipendat, nisi vitetur, postquam noluerit se coram Superiore præsentare; tum quia, qui non se præsentat legitimo Superiori, non dicitur absolutè reincidere in eandem cen- suram, sed in eandem sententiam; ut expressè habetur in cap. *Eos qui*. Sicut autem Titius fuerat per sententiam denunciatus excommuni- catus, ita etiam remanet excommunicatus denunciatus; & consequenter vitandus, post- quam contempserit se præsentare oblata op- portunitate, alioquin non diceretur reincidere in eandem sententiam. Hucusque Bonacina.

Quam sententiam iudico esse veram per se loquendo; nam per accidens fieri potest con- trarium, si v. g. constat publicè de ejus Abso- lutione in articulo mortis, & non constat pu- blicè de reincidentia: tunc enim quamvis ipse ex se sit vitandus, equidem alii excusantur ab eo vitando per accidens, defectu notitiæ re- quisitæ. Ita docet Lugo supra n. 216. quem sequitur Arriaga supra n. 25. Et hæcenus qui- dem de potestate Episcoporum.

Sequitur examinanda potestas Religioso- rum Mendicantium, qui licet de per se nul- lam habeant potestatem absolvendi sæculares à casibus reservatis sive Pontifici, sive Epi- scopo; equidem varia circumferuntur de hoc puncto eorum privilegia, pro quibus erit

CONCLUSIO XII.

Confessarii Regularium possunt absolvere sæculares à casibus Papæ reservatis, exceptis con- tentis in Bulla Cœnæ. Ne- queunt absolvere à casibus Epi- scopis

249. An si antea erat excom- municatus vitandus, etiam postea sit vitandus? Affir- mat Bonacina.

250. Que sen- tentia per se loquendo est vera?

Lugo, Arriaga.

247. Arriaga pu- tet se om- nes excom- municatio- nes quoad se esse easdem.

Modus quo possit redire eadem ex- communicatio ex eo- dem Aucto- re.

248. Confirma- tur à simili.